

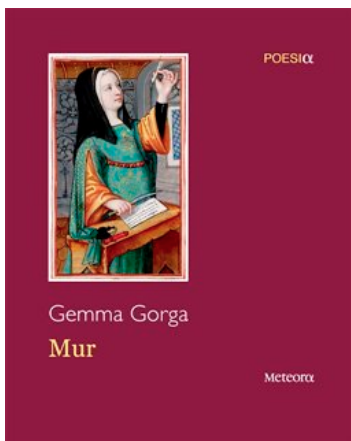
- [PÀGINA PRINCIPAL](#)
- [Qui som?](#)
- [Xarxes socials](#)
- [Premis Llegir en cas d'incendi](#)
- [Publicitat](#)

[RSS](#)

- [Art](#)
- [Cinema](#)
- [Diaris](#)
- [Els poetes són així](#)
- [Escena](#)
- [Filmoteca](#)
- [Infantil-Juvenil](#)
- [La maleta](#)
- [Llibres »](#)
- [Música](#)
- [Personatges](#)
- [Sèries TV](#)

Habitar el 'Mur': memòria i poesia amb Gemma Gorga

Tres anys després de la publicació del seu darrer recull de poemes, *Diafragma* (2012, amb fotografies de Joan Ramell), Gemma Gorga reapareix amb l'obra *Mur* (Editorial Meteora, 2015), un llibre dedicat ni més ni menys que a les seves dues àvies: Francisca Gutiérrez i Eulàlia Llaboré.

Afirma Maria Mercè Marçal a l'article "Meditacions sobre la fúria", inclòs al volum *Sota el signe del drac (1985-1987)*, que "les dones escriptores, [...] com tot aquell qui neix en el si d'una cultura oprimida", es troben abocades "a la tria, a l'esforç, al repte de recuperar, [...] de crear una altra memòria, una altra tradició," per tal que la literatura no signifiqui "abdicar de les nostres experiències més irrenunciables ni acceptar una mena de necessari transvestisme de la ment". Segons Marçal, la minsa atenció que la crítica del segle XX i anterior a aquest va concedir a la literatura escrita per dones fa necessària una recerca de les *mares*, investigar en els orígens per saber cap on avançar.

Hi haurà qui estarà més o menys d'acord amb aquesta afirmació, però fins i tot els avantguardistes, com Salvat-Papasseit, Brossa, Pujols o Dalí, gens *sospitosos* de feminisme ni de tradicionalisme, tenien molt clar que la innovació es trobava en l'evolució d'un substrat. I això és, precisament, el que proposa Gemma Gorga amb el seu *Mur*.

En primer lloc, cal parar esment al fet que l'obra, com ja s'ha dit, està dedicada a les seves dues àvies. Que pretén ésser, a partir de tot un seguit de creacions, recreacions i plasmacions pràcticament verges o directes de la realitat vital, un homenatge a la memòria encara viva, o malauradament agonitzant, d'una generació de dones valentes i fortes que renunciaren a la seva veu per poder-se dur alguna cosa a la boca.

Així, la primera part del llibre, "murada", sembla establir les coordenades en què es mourà tot el recull: un espai dominat per la solitud, en què

l'absència de paraules, o la incapacitat d'aquestes d'expressar tot el que hom voldria expressar, exerceixen de barrots. Gorga ens remet a la figura de les anomenades dones *murades*, que visqueren als voltants del segle XII tapiades a les murades de les principals capitals europees gràcies a les almoines i els diners que obtenien aconsellant qui les anaven a escoltar. No és, aquesta, una imatge prou propera a qui és el poeta avui, també?

En aquesta primera part, doncs, l'autora fa ressonar les seves paraules en el buit de les parets de la pròpia solitud ("No volia compartir aquest vespre amb ningú, / però cada racó de solitud / estava habitat d'abans"), però també en els espais físics que transita: "Els carrers més estrets no apareixen als mapes, / encara que es tracti del carrer on vam néixer / a l'amor." En aquest entotsolament envoltat de persones, la poeta se sent perduda, com una desconeguda tota sola per primera vegada davant ella mateixa ("Estic tancada en un bressol, no sé / quants anys tinc. Estic tancada en aquest / despatx, no sé quina hora és. Tancada / en un somnífer, ja sense preguntes") i recorre a la identificació familiar, als avantpassats, les *mares* i les germanes, per tal de generar la pròpia imatge: "Algú ha estat sargint-te / incansablement / —pedaços i retalls / van a la germana petita— / sense que te n'adonessis". Seguint amb Marçal, de fet, no seria gaire atrevit relacionar aquests darrers versos amb els següents de l'autora del celebrat *Desglaç*: "Amb fils d'oblit / l'agulla enfila. / Desfà l'estrip que veu, / deixa el que troba. / Encerta pell / morta, teixit, / aire, carn viva: / cus la memòria, / la sargidora cega". En tots dos casos, és la memòria, el vincle entre la poeta i els éssers estimats, allò que la situa en un espai concret de l'existència.

I és, justament, entorn d'aquest concepte d'existència, de transcendentalisme empeltat de quotidianitat, que gira la segona part del volum, "murta". En aquesta part, de fet, és on la poeta s'endinsa de manera definitiva en la memòria i la desmemòria de les seves padrines, les seves àvies, retratant-les, recordant-les des d'una mirada calidoscòpica que abraça des de la fredor més científica i asèptica fins a l'emoció descarnada. Sovint no és fàcil, jugar amb la nafra, i un bon recurs és combatre-la des de diversos fronts. Així, podem trobar poemes que ens proposen retrats certament coperadors, que prest passen de la concreció de la realitat de la poeta i el seu entorn a la universalitat de la interpretació i la identificació del lector:

"No era l'àvia,
qui perdia la memòria,
era la memòria qui progressivament
perdia l'àvia,
qui l'anava insignificant, encongint
sota la lent còncava del fred,
i ella tan quieta i plana
rere els porticons del balcó,
cinquanta metres quadrats
per a un insecte de tendresa,
ales malmeses, si encara ales,
esperant que algú li obrís aviat
la finestra
o el poema."

Poca cosa es pot afegir, després de poemes com aquests. Perquè si bé Gorga no té por de despollar la pell dels seus records i la memòria dels seus éssers estimats, el que fa que els seus poemes funcionin i llisquin en l'interior del lector és la gran capacitat d'empatia que generen. Fins al punt que els egos, les persones, es confonen les unes amb les altres, i arribam a perdre la consciència dels límits entre la poeta, l'àvia, el lector i l'ésser humà en la seva condició més àmplia: "I ara com s'ho farà per esventar / aquesta olor malalta / que després de tota una vida / deixa sobre la pell / la pell equivocada?". Afloren, en aquest punt de la lectura, temes encara tabús en la nostra societat tan donada a la proclama postmoderna, com les experiències amoroses entre persones d'edat avançada o, encara més concretament, dels nostres majors.

I si bé la primera part ens situava dins l'imaginari claustrofòbic i ple d'ecos d'aquest *Mur* i la segona introdueix les figures de la memòria i l'homenatge, la tercera part del recull, "murmuri", és una oda a les veus silenciades, a totes aquelles que, fins avui, s'han dedicat o han estat relegades a "habitar el mur: // mur / mur / ar". És en aquestes coordenades que els ressons de la memòria viva —les àvies— i la memòria literària adquireixen un tractament similar i ens duen a les cotes emocionals més altes del recull. Sorpren, per exemple, la concisió i l'efectivitat d'uns pocs versos, titulats de manera molt clarificadora "Postguerra": "El venerable Agató va viure tres anys / amb una pedra a la boca / per tal d'aprendre a guardar silenci. // L'àvia no va haver de viure tres anys / amb una pedra a la boca / per tal d'aprendre a guardar silenci." Així com també ho fa l'esment que l'autora para a totes aquelles dones en situació anormal, que portaren el dol per una mort incerta, la del desaparegut: "La vídua incòmoda de tots els diccionaris / cada matí es vesteix sense saber / si el negre és el color".

Perquè *Mur* és, també, un exercici de memòria històrica focalitzat en el punt de vista de les dones, per ventura les autèntiques patidores del conflicte en tant que bona part d'aquestes es veieren obligades a la passivitat i al patiment d'esperar. Destaca d'aquest bloc, també, un altre retrat fàcilment extrapolable a la memòria col·lectiva que tots podem tenir, en major o menor mesura, de les nostres àvies:

"Tenia un crucifix al capçal del llit,
i no era creient. Una maleta esgavellada
en un racó de l'alcova, i no va travessar

cap frontera. La butxaca del davantal
plena de caramels, i no era llatinera.
Un pintallavis a joc amb el to lavanda
de la seva pell i dues bruses de caixmir,
però mai no va abandonar l'òrbita
inclinada i lentíssima del dol.
Totes aquestes coses tenia.
Qui era. Si sabés buscar-la
en allò que no tenia.”

Amb *Mur*, Gemma Gorga ens sedueix perquè ens endinsem dins el laberint d'on mai no es torna, el de la memòria i la plena consciència d'un passat tèrbol, incòmode potser. Un recorregut travat a parts iguals per altes dosis d'intel·ligència i d'emoció a través de la memòria de la poeta, que esdevé col·lectiva a partir de la seva capacitat de generar noves identificacions. Diu Chantal Maillard, en un dels seus magistrals poemes en prosa, que “cierta sordera, sin duda, nos impide atender a lo que vibra despacio, calladamente”. Afirmem, doncs, les orelles. Preparem-nos per absorbir les vibracions que es produeixen entre les paraules que Gorga, talment pedres fogueres, ha aplegat per generar aquest mur sòlid i fràgil alhora, que encén caliu, testimoni i caire viu d'una història tan llunyana i propera com ens resulti, a cadascun de nosaltres, la humanitat.

Sebastià Portell

[@sportellclar](#)

Mur / Gemma Gorga / Editorial Meteora / 1a edició, 2015 / 86 pàgines / ISBN 9788494247590

Publicat per admin a [Llibres](#), [Poesia](#)

← [Javier Vázquez inunda de pop la Galería Trama](#)

Comenta!

Nom
Mail
Web

nueve – = 2

Llegir en cas d'incendi © 2015 All Rights Reserved.

[Agencia de publicidad To Be Solutions](#)